

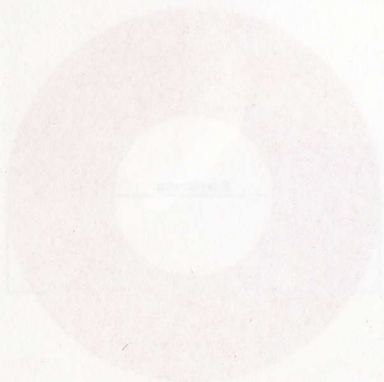
ПЛАНИНАРСКИ САВЕЗ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
-Комисија за трансверзале и маркирање-

ПЛАНИНАРСКЕ СТАЗЕ И УРЕЂЕЊЕ ПЛАНИНА

ПЛАНИНАРСКИ САВЕЗ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
-Комисија за трансверзале и маркирање-

ПРАВИЛНИК ЗА УРЕЂЕЊЕ ПЛАНИНАРСКИХ СТАЗА И ПУТОКАЗНИХ ОЗНАКА

На основу члана 43. става 4 Статута Планинарског савеза Републике Српске, Управни одбор на својој редовној сједници одржаној 22. -ог јануара 2011. године доноси:

П Р А В И Л Н И К **ЗА УРЕЂЕЊЕ ПЛАНИНАРСКИХ СТАЗА И** **ПУТОКАЗНИХ ОЗНАКА**

Уређење стаза се врши са циљем да планинари лако, безбједно и сигурно пролазе планином. Маркација је тим боља, што више информација даје планинару- посјетиоцу. Добро постављене ознаке треба да им покажу најбољи и најкраћи пут до одређеног мјеста у планини као и остале информације (о нагибу терена, проходности, висинској разлици и др.).

Дужност сваког планинарског друштва је да, сами или у сарадњи са другим друштвима, уређује стазе и поставља путоказне ознаке на некој планини. Свако планинарско друштво мора имати одређени број чланова који ће се бавити маркирањем. Задатак тих група је: проналажење најбољих и најкраћих стаза на планини, уређење тих стаза за безбједан пролазак, обиљежавање тих стаза и стављање путоказних ознака, обнављање и допуњавање тих ознака.

Да би се избјегла шароликост у обиљежавању- маркирању планинарских путева и стаза, овим упутством ћемо утврдити правила којих се обавезно требају придржавати сва планинска друштва у РС.

Знаци за маркирање се могу подијелити на:

- љетну маркацију
- зимску маркацију

ПЛАНИНАРСКЕ ПУТОКАЗНЕ ОЗНАКЕ

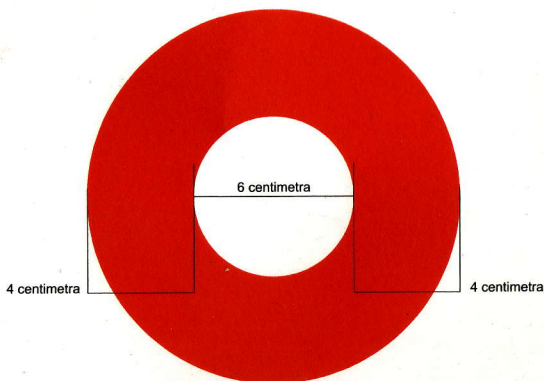
За путоказ на стазама користимо округли планинарски знак: свијетлоцрвени круг са пуним бијелим кругом у средини. Укупан пречник тог круга је 14 цм. Пречник бијелог круга је 6 цм док је ширина линије црвеног круга 4 цм.

Округла маркација је основна ознака и она се најчешће поставља.

Може се поставити у окомити, коси или водоравни положај.

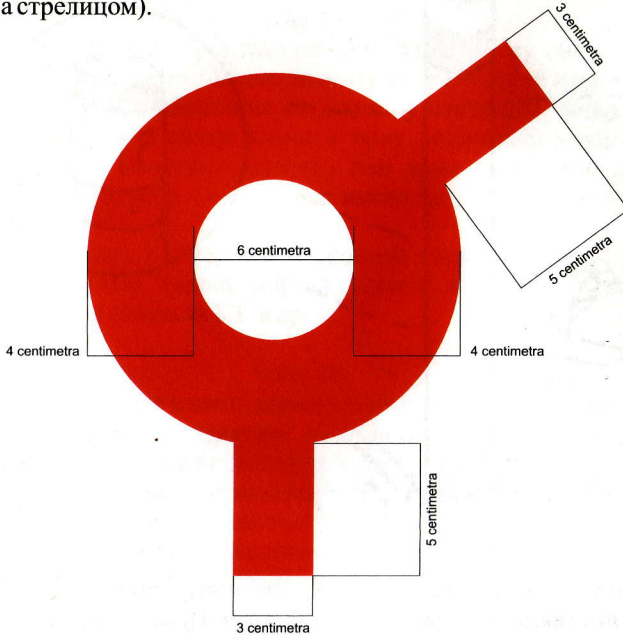
Округле маркације постављају се на дрвеће, камење, ограде, зграде, стубове за струју, телефон и др.

Величина округле маркације може бити и већа (20-25 цм) ради

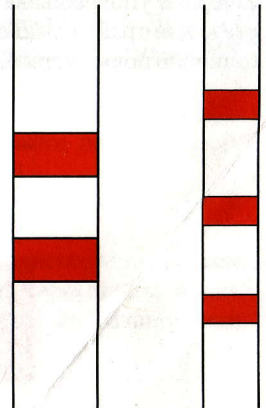
боље учљивости нпр. на удаљеном крају ливаде. Постављају се тако да је могуће од једне видјети другу-сљедећу и по лошијим временским условима (магли, киши,...).

Округла маркација са реповима поставља се на камењу, а додатне црте (репови) усмјерени су према најближим сусједним маркацијама. Црвене додатне црте на округлој маркацији су широке 2-3 цм и дугачке 5 цм од вањског руба маркације. Поставља се у хоризонталном или косом положају, да је видљива и из супротног смјера. Не поставља се у окомити положај (јер је ту боље поставити округлу маркацију са стрелицом).

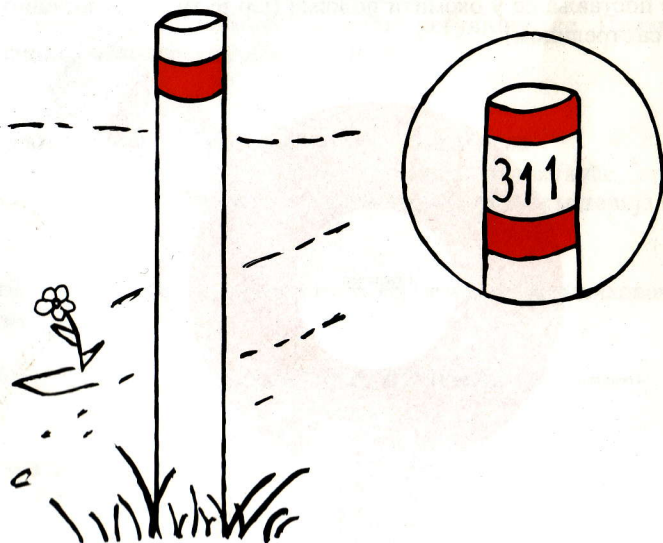
Појасна маркација позната је као и водоравна или хоризонтална маркација. На танком дрвету или цијеви чији пречник не прелази дебљину од 6 цм и гдје се не може ставити округла маркација, поставља се појасна маркација. Димензије су исте као и код округле маркације. Појасеви црвене боје су широки 4 цм, а појас бијеле боје је 6 цм.

Ако је дрво тање (као прст) онда се поставља двострука појасна маркација. Маркација са два бијела и три црвена појаса. Укупна висина двоструке појасне маркације је 24 цм. Када дрво нарасте поставља се округла маркација, а вишак појасне маркације се оструже.

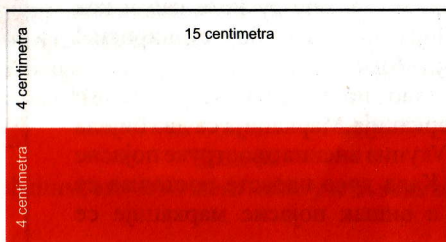

Када стаза води кроз отворена подручја или пашњаке и нема природних елемената на које се може поставити маркација постављају се **кочићи путокази**.

Од дрвета су, пречника 6-8 цм и висине 100-120 цм. Закопа се 30-40 цм у земљу и тај дио се обради катраном. На њега се поставља појасна маркација - црвено-бијели круг.

Између двије удаљене основне, округле маркације, поготово гдје је видљивост стазе слаба, **поставља се црвено-бијела црта**. Црвено-бијела црта је дугачка око 15 цм, а дебела 8 цм. (4 цм црвена и 4 цм бијела). Мора бити видљива из оба смјера, а употребљава се за показивање непрекидности неког означеног пута, стазе или трансверзале. Ако стаза скреће, црте се ломе у правцу скретања стазе (односно првих маркација).

Гдје има доста камена, препоручљиво је постављати **пирамиде (човјечуљке) од камена**. То је природан, јефтин и савршен путоказ. Довољно је наслагати неколико каменова један на други. Некад је довољан само један камен, пажљиво изабран и добро постављен. На теренима подложним магли удаљеност између пирамида треба бити мања, а висина барем 40-50 цм. Ови знакови су препоручљиви, гдје год их је могуће постављати.

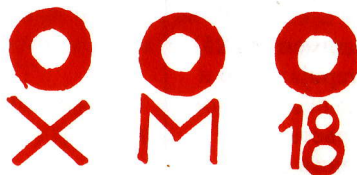
Додатне маркације постављају се само уз округлу маркацију (не уз црвено-бијелу црту нити уз појасну маркацију).

Висина такве ознаке је 8-10 цм, а размак између маркације и овог знака је 2 цм. Уз једну маркацију поставља се само једна додатна ознака и то испод знака.

-Бројка испод маркације означава редни број маркираног пута (ако их има више). Постављају се сваких 10-15 минута хода.

-Ознака х поставља се 50 метара прије раскрснице путева. Црте овог знака су широке 2 цм и укрштају се под углом од 90°. Не поставља се на одвојцима према води, склоништу и др.

-Слово испод маркације означава пут-трансверзалу (може садржати и два слова, рјеђе три и више) Ознаке путева и трансверзале направиле се у сарадњи са Комисијом за маркирање и трансверзале ПСРС. Поставља се сваких 5-10 минута хода.

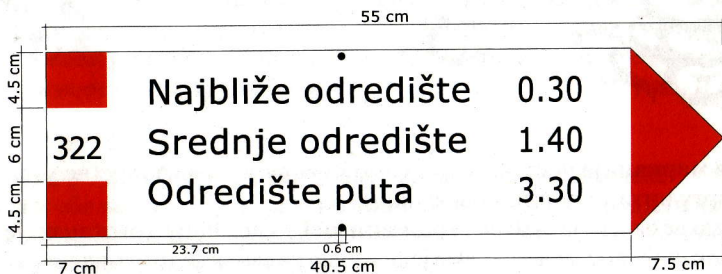

Укрштање путева је мјесто гдје се састају два или више путева и од којег можемо кренути у три, четири или више праваца-смјерова. Укрштање може бити у виду знакова Т, У и +. Раскрснице треба одмах маркирати.

Натписи на камењу и дрвећу пишу се црвеном бојом, односно бијелом ако је подлога на којој се пише тамна. Знакови требају бити исте величине и високи од 6-10 цм. Натпис може бити хоризонталан или вертикалан. Дебљина линије слова је око 1 цм.

На врховима планина пише се само назив врха и надморска висина на камењу, дрвећу или кутији за печате. Натпис треба бити естетски дотјеран и укусан јер се планинари често сликају поред њега.

Путоказне табле се израђују од лима, дрвета или пластике - најбоље од дрвета. Употребљава се за означавање правца и одредишта стазе и вријеме потребно да их пређе један осредњи планинар. Постављај се на почетку пута и на раскршћима. На једном крају је врх, а са друге стране је равна. Стране које чине врх сучељавају се под углом од деведесет степени. Обојене су бијелом бојом са црвеним врхом и црвено бијелим зачељем, а на њима се пише црним словима. Величина табле је 55x15 цм, а дебљина 2 цм, ако је од дрвета.

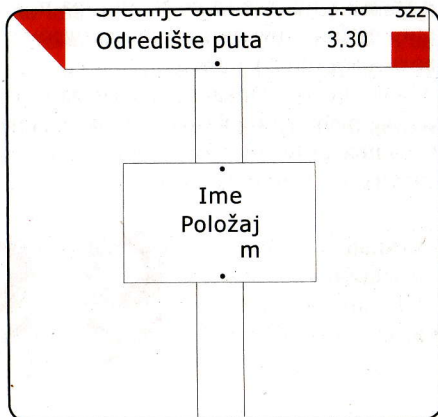

Табла положаја

Поставља се на значајнијим раскрсницама једног пута, превојима, мањим насељеним мјестима који се могу упоредити са картама. Њоме се означава име мјеста-положаја на коме се налази као и надморска висина.

Правоугаоног је облика димензија 25 x 15 цм. Од истог су материјала као и путоказне табле.

Боја је бијела или боја дрвета са црним натписима. Поставља се на исти носећи стуб табле путоказа.

Све остале табле које дају неке информације имају димензије 25 x 15 цм, бијеле су боје са црним натписом.

Табла за стазу са сајлом и клиновима се поставља на почетку стазе која има прилаз тој стази као и на почетку дионице опремљене стазе са упозорењем на правилно кориштење и употребу учвршћене опреме као и самоосигурање на истим. На табли се обично стави адреса и телефон оног коме се пријављују евентуална оштећења на опреми. Табла је црвене боје са бијелим натписом и димензила 25 x 35 цм.

Табле на контролним тачкама трансверзала, величина: 25 x 15 цм, а треба да садржи: назив трансверзале, име друштва које је одржава (оснивач), број и назив контролне тачке и надморску висину.

На врху је табла једнака путоказној (без стрелице), а садржи назив врха и надморску висину.

Табле могу садржати и друга обавјештења нпр. адресу код кога се налази кључ дома, печат, гдје је домар и др.

Табле је најпрактичније причвршћивати вијцима дужине 4-5 цм, дебљине Ø6 мм и са шестоугаоном главом.

Путоказе и табле треба поставити тако да их пролазници не могу дохватити (метар од руба стазе или дићи на висину 2,2 м.)

Заједничка табла или пано

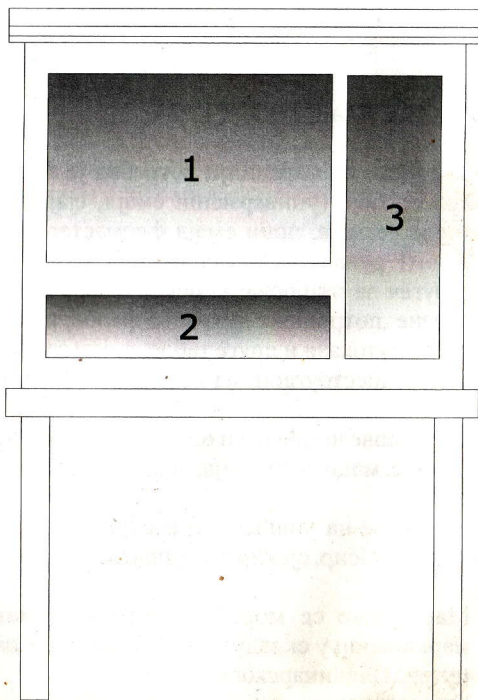
Панои се постављају у селима или главним мјестима с прилазом ка мрежи стаза.

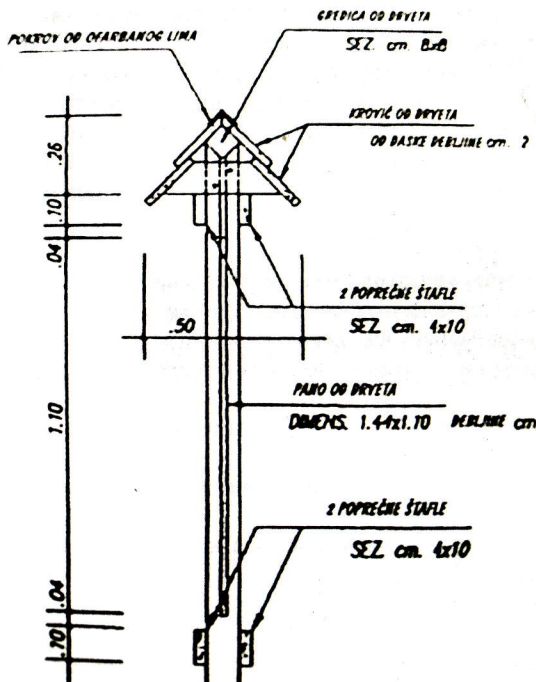
Максимална величина паноа је 140 x 110 цм. Причвршћује се на носаче на око 90 цм од земље. Најчешће је тродијелни.

Први дио који шематски приказује мрежу стаза, или цестовну мрежу постојеће инфраструктуре (90 x 60 цм).

Други дио садржи списак излетничких-планинарских стаза које је могуће обићи из тог мјеста (90 x 20 цм).

Трећи дио садржи описне забиљешке које дају информације о еколошком, историјском карактеру или неке друге информације (90 x 30 цм).

МАТЕРИЈАЛ И ОПРЕМА

За радове на маркацији потребна је кутијица за ношење боје и алата, бијела и црвена боја (универзални емајл, сјајна, лак за вањску употребу), четкица од тврде чекиње, црни емајл фломастер за вањску употребу (или кист са црном бојом) рукавице, једна бочица разређивача за чишћење четкица, челични стругач за чишћење камења и коре дрвета, једна крпа, најлонске врећице за празне, потрошене кутије од фарбе, прљаве четкице и отпад, кочићи путокази, табле путокази и друге табле, вијци за причвршћивање табли $\text{Ø}6$ мм, дуги 55-60 мм и са шестоугаоном главом 10 мм, кључ за завртање вијака.

За послове чишћења и одржавања стаза неопходни су: рукавице, крамп, лопата, грабље, мацола, ћускија, поцинчана жица, клијешта.

За радове на чишћењу и раскресивању, неопходан алат: рукавице, баштенске маказе, косир, сјекирица, пила ручна, моторна пила са горивом.

Маркирање се мора изводити систематски и плански. Маркирање изводе маркираоци у складу са Правилником Комисије за планинарске трансверзале и путеве Планинарског савеза РС.

О извођењу послова маркирања обавезно упознати локално становништво.

Густина постављања маркације.

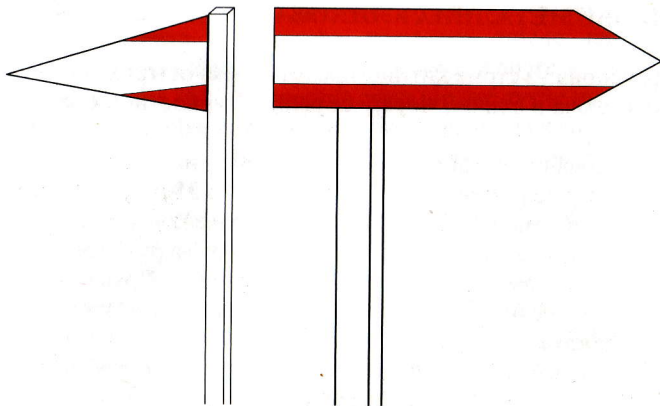
Најбоље је да се знакови догледају. Уколико маркација пролази преко гребена или кроз шуму гдје нема стазе густина знакова треба бити таква да се може оријентисати и по магли. Уколико маркација води утртим колским путевима знакови се постављају рјеђе - на око сто метара, тек да се човјек увјери да је на правом путу.

У случају да се јави више путева па маркација иде једним од њих или маркација скреће са друма на неки други терен ознаке се стављају гушће тако да планинару показују да ће ускоро доћи до промјене. Исто тако последије скретања неколико честих знакова треба да га увјере да је кренуо добрим путем.

Зимска маркација

Зими када сњегови покрију планине, већина љетних маркација се не види и постају неупотребљиве. Тамо гдје се љетна маркација види она се може користити (кроз шуму, по високим стјенама и сл.). Гдје није могуће користити љетну маркацију зими се постављају специјални зимски знаци. Ти знаци су углавном дрвене мотке или металне цијеви, стубови чија висина је од 3-4 метра. Они се прије снијега постављају (укопавају и учвршћују камењем да их снијег и вјетар не оборе) а кад снијег околни могу се поскидати и чувати за сљедећу зиму. На врху мотки (стубова или цијеви) стављају се троугласте таблице чији шиљак показује правац (смјер) стазе. Таблица има три поља. Горње и доње су црвени а у средини је бијело поље. Мотке се постављају сваких 100 метара док код скретања требају бити гушће, сваких 20 –так метара како би се и по магли видјели.

Код постављања зимске маркације треба водити рачуна да се мотке са таблицама не могу окретати, јер би могло скијаше и планинаре одвести у погрешном смјеру и имати несагледиве посљедице. Такође постављање те маркације мора бити засновано на искуству, што значи да маркирант мора планину познавати и у зимским условима (гдје су намети снијега, лавине, вјетрометина и др.) Зимске стазе се не морају поклапати са љетњим стазама.

Остале маркације

Плаво-бијелу округлу маркацију користе спелеолози да означе приступ до пећине, јаме, ријеке понорнице, извора и других спелеолошких објеката. За прилаз овим објектима може се користити и црвено-бијела маркација, али се не смију дуплати. Користи се само једна врста маркације.

Црвено-жути округле маркације се користе на Европским пјешачким стазама.

Шумарске ознаке постављају шумари на дрвећу и састоји се од 1-3 успоредне црте, бројке изнад, а малог слова испод црте бијеле боје. Црна слова на бијелој подлози означавају границе шумских одјела.

Црвена или наранџаста тачка на дрвету означавају дрво за сјечу.

ПЕЧАТИ, КУТИЈЕ ЗА ПЕЧАТЕ, КЊИГЕ ПОСЈЕТИЛАЦА

Врхови планина су углавном и циљ маркираног пута - стазе, На врху се постављају металне кутије у којима се чувају књиге посјетилаца, печати, оловке и др.

Кутија се убетонира и учврсти, како је вјетар не би однио. Величина кутије треба бити толика да у њу могу стати књига посјетилаца (А5 формата), штамбил врха, јастуче за штамбил, боја за штамбил и оловка. Кутија се обоји у црвено, а на њој се може уписати назив врха и сл.

Печати врхова и домова немају одређени облик и могу бити правоугаони, троугласти, округли, елипсasti и сл. У сваком случају требају бити мали и укусни (естетски стилизовани). Праве се од гуме, пластике или метала и имају дршку. Постављају се у планинарске долове, склоништа, врхове планина, контролне тачке трансверзала. Уз печат треба да стоји и јастуче као и боја за печате.

Књига посјетилаца је углавном дебела свеска, тврдих корица величине А5 формата. Служи за уписивање посјетилаца, податке о њиховим пл.друштвима, доживљаје, смјеру доласка и одласка.

О кутијама, књигама, печатима (штамбилима) се стара домаћин планине (матично друштво које уређује планину).

ПОСТАВЉАЊЕ МЕТАЛНИХ КЛИНОВА, УЖАДИ (САЈЛИ)

Код опасних услова уз стрме литице, прелаза преко оштрих гребенова, прелаза преко глатких плоча и слично морају се ради сигурности поставити клинови и ужад (сајле).

На глатким и усправним странама постављају се клинови.

Они се постављају на размаку од 35 цм у страну и 35 цм у висину. Клинови се праве од изрецканог материјала (углавном од грађевинског жељеза) који се не савија, не ломи и не рђа. Ногоступ је ослонац за ноге и руке који се поставља на окомите литице као замјена за учвршћене степенице. Праве се од изрецканог жељеза – арматуре пречника 16-20 мм. Постављају се на размаку од око 15 цм од стијене, те на размаку једног од другог око 35 цм.

Ужад- сајле постављамо уз усправне литице и на оштрим гребенима гдје је стаза уска и слаба и по којој је прелаз немогућ без придржавања. За постављање

сајли употребљавају се двије врсте клинова.

Клинови са прстеном навареним на клин служе као упоришта у удубљењу стијене, док се на избоченим стјеновитим литицама постављају клинови без прстена или удаљивачи. Дужина клинова је од 25-30 центиметара. У стијену се убуши и забије око 20-25 цм клина. Прво се избуши рупа која треба бити дубља за 2-4 центиметра, него дужина клина која се мора забити (толико прашине остаје у рупи). На крају клина који иде у стијену налазе се зарези да се теже може извадити Забија се малом мацолом на око 2-4 цм од окца. Рупе за клинове се не постављају водоравно већ мало укосо одозго према доле - унутра. Тако је вањски дио клина који вири мало уздигнут, да се не вади кад се држимо руком и не клиже кад стајемо ногом на њега.

Ужад требају бити од поцинчане, плетене жице промјера 10-12 мм. Алуминијска сајла није пожељна због истезања и прљања руку приликом придржавања. Клинови за ужад –сајле морају на једном крају (који вири из стијене) имати савијену омчу. Ужад везујемо на сљедећи начин: Један крај ужета провучемо кроз омчу првог клина, у дужини од 15 до 20 цм и пресавијемо уз дужи крај. Посебном жабицом-клемом стегнемо краћи уз дужи крај. Онда се уже-сајла провуче кроз омче клинова између првог и посљедњег. На посљедњем клину уже - сајла се причвршћује као и на првом клину. Врх сајле се увлачи у капицу од месинга или бакра која се стисне да се сајла не расплиће.

Колико клинова треба поставити зависи од облика литице, дужине ужета и др. Уже мора бити мало лабаво да се неби код великих хладноћа оштетило и прсло.

Ако камен није сувише тврд треба правити и степенице за стопала. У таквој, растреситој стијени пречник клина као и његова дужина морају гарантовати ваљано упориште. У том случају клин се не мора ударати у стијену већ се ставља у рупу напуњену цементним млијеком или смолом.

Клинове прије постављања треба офарбати, барем истурени дио како би се спријечила оксидација.

УРЕЂЕЊЕ СТАЗА

Под појмом стазе подразумева се пут или путељак који је настао у пољским и планинским мјестима усљед честог проласка људи и животиња. Стазе се према преовлађујућем интересу и тешкоћи проласка дијеле на: излетничке, туристичке, алпинистичке, жељезне или опремљене, и друге

-Излетничке стазе чине 75 % постојећих стаза читаве путне мреже. Оне немају неких техничких потешкоћа, те их може користити веома велики број људи. То су стазе које најчешће воде до планинарских домова или повезују двије долине. На љествици тежине она је означена **И**

-Туристичке стазе се развијају у близини села, туристичких локација, саобраћајница и др. Шетња овим стазама је лагана - културно или туристичко рекреативног типа. На љествици тешкоће означавамо их са **Т**

-Алпинистичка стаза је стаза у непроходним подручјима са прелазима који од излетника захтијевају добро познавање планине, основну технику и одговарајућу опрему. То су стазе преко средње високих планина које имају

поједине дионице осигуране челичним ужадима и степеницама (клиновима).

Тежину ових стаза означили смо са **A**

-Железна или опремљена стаза води планинара на стјеновите литице или уздигнуте гребене опремљене сајлама и степеницама без којих би напредовање било тешко могуће и претворило би се у пентрање. Пролазак овим стазама захтијева кориштење опреме: шлемова, алпинистичког појаса, карабинера и др. Тежина ових стаза је **AE**

Комисија за трансверзале и путеве РС ће прикупити податке о постојећим стазама и путевима и у сарадњи са стручним институцијама сачинити Катастар стаза. Тај катастар треба да буде основ за архивирање, прикупљање и организовање информација о стазама, њихове техничке податке и др. Катастар би требао садржати:

- Број стазе, који мора бити јединствен за сваку стазу унутар читавог катастра
- Име стазе или пута
- Планина или група планина гдје се стаза развија
- У чијој територијалној надлежности се стаза развија
- Стаза представљена на топографској карти 1:25000 или мањег размјера
- Мјеста на путу и надморске висине
- Времена трајања у оба смјера ходања
- Тешкоће проласка према љествици утврђеној од стране Комисије за путеве
- Евентуалне тачке подршке (логистичке и др.)
- Обилежја и опис пута и евентуалне историјске, културне, природне посебности
- Надлежна друштва – субјекти који одржавају стазу и лице за везу.

По прибављеним подацима о маркираним стазама, онима које се планирају маркирати или стазама које ће се накнадно утврдити и уредити Комисија за стазе и путеве ће извршити подјелу и нумерацију стаза у РС, а свако планинарско друштво ће добити нумерацију за стазе на својој територији као и преглед нумерације свих стаза у РС.

Нумерација ће се извршити тако што ће се територија РС подијелити на Регије. Свака регија ће бити означена једним великим словом. Регије ће бити подијељене на општине.

Прва цифра броја стазе одређује општину, а друге двије број стазе (тако у општини могу бити бројеви стаза од 1-99).

Тамо гдје стаза прелази општинску границу или стаза која се пружа на више општина или више планина у различитим општинама мора постојати договор око континуитета стазе (јер би за исту стазу било одређено више бројева што би стварало забуну), те да та стаза задржи нумерацију од почетка до краја.

Код додјеливања бројева у општини мора се водити рачуна о значају појединих стаза. Тако првих десетак бројева треба резервисати за трансверзале и друге путеве средњег и дугог трајања или за дијелове средњих и дугих путева који пролазе кроз ту општину.

ПЛАНИНАРСКИ САВЕЗ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
-Комисија за трансверзале и маркирање-

ПРАВИЛНИК О УРЕЂЕЊУ ПЛАНИНА

На основу члана 43. става 4. Статута Планинарског савеза Републике Српске, УО на својој редовној сједници одржаној 22.-ог јануара 2011. године доноси:

П Р А В И Л Н И К О УРЕЂЕЊУ ПЛАНИНА

Члан 1.

Планина се сматра уређеном ако има систем уређених и обилежених планинарских стаза, уређене објекте за краћи или дужи боравак у планини и уређене објекте за снабдијевање питком водом.

Систем стаза треба да омогући безбједан успон на све значајније врхове и да повеже мјеста на којима се налазе: природне ријеткости (велике стијене, видиковци, резервати ријетке флоре, језера, пећине, кањони, слапови и др.) ,културни споменици (манастири, цркве, историјски споменици, маузолеји и др.) као и објекте за боравак планинара и за снабдијевање водом за пиће.

Члан 2.

Планину уређује једно или више друштава. Ако више друштава уређује једну планину, свако друштво треба да зна који дио планине уређује. Планинарско друштво које прихвати да уређује планину сматра се **ДОМАЋИНОМ** планине, односно оног дијела који уређује.

Комисија за маркације планинарске трансверзале и путеве ПСРС треба да подијели домаћинства тако да ни једна значајнија планина у РС не остане без домаћина.

Члан 3.

Промјене домаћинства настају када друштво домаћин престане да постоји, када се друштва домаћини споразуме о промјени планине или дијела који уређују, када друштво домаћин само одустане од даљег уређења планине или када Комисија за трансверзале и путеве ПСРС , због грубог занемаривања планине, домаћинство повјери неком другом друштву.

2. ОБЈЕКТИ ЗА КРЕТАЊЕ У ПЛАНИНИ

Члан 4.

За безбједно кретање у планини служе **стазе и трансверзале.**

Стаза је пут или путељак на природној подлози трасиран у планинским или пољским мјестима од честог проласка људи и животиња.

Члан 5.

Стаза се сматра уређеном ако омогућава безбједно кретање планином и ако је обилежана.

Члан 6.

Прије уређивања и обиљежавања стазу треба изабрати. Избор стазе врши се тако што терен којим стаза пролази или треба да прође треба проћи више пута у оба смјера и добро простудирати.

Члан 7.

По избору стазе приступа се њеном уређењу. Ако пролази кроз густу шуму мора се очистити од растиња (трња, драче и сл.) грања и срушеног дрвећа. Ако пролази преко стрмих предјела треба се укопати тако да омогућава сигуран ногоступ. На врло опасним мјестима мора бити осигурана клиновима, челичним ужадима и сл.) Преко потока и ријека треба направити прелазе у виду мостића, брвна, пореданог камења и сл.

Члан 8.

Изабране и расчишћене стазе се обиљежавају (маркирају) у складу са Упутством о уређењу планинарских стаза и стављању путоказних ознака, ПСРС

Члан 9.

За радове на обиљежавању (маркирању) треба изабрати погодно вријеме. Најбоље је суво, топло и вјетровито вријеме (боја се најбрже суши и мање разлијева). У шуми треба сачекати да дрво олиста.

Члан 10.

О свим обиљеженим планинарским стазама води се евиденција у Планинарском савезу Републике Српске – Комисији за трансверзале и путеве, као и у планинарским друштвима- домаћинима планине.

Евиденција планинарских стаза садржи сљедеће податке: назив планине, број стазе, дужина стазе у километрима, вријеме потребно да се стаза пређе у минутима (сатима), опис стазе (карактеристичне тачке, успони и силасци, преко којих стаза прелази и друго, преглед - скица стазе по могућности на топографским картама 1:25000 и др.) назив домаћина.

О свакој новој стази домаћин доставља извјештај ПСРС- Комисији за маркиције, планинарске трансверзале и путеве, са свим траженим подацима.

2.2. ОДРЖАВАЊЕ СТАЗА

Члан 11.

Обиљежене стазе треба уредно одржавати. Домаћин планине образује потребан број екипа од по 3-5 чланова са задатком да обиђу стазе и на лицу мјеста изврше потребне радове на одржавању стазе (чишћење, расијецање, обнављање маркиције и др.)

Свака стаза се мора обићи најмање једном годишње, а маркиција се мора поправљати најмање једном у три године.

2.3 ТРАНСВЕРЗАЛЕ

Члан 12.

Планинарске стазе на једној или више планина које су повезане у једну цјелину са посебним циљем – називају се трансверзалама. Најчешћи циљеви су повезивање више планина као и пропагирање природних љепота и ријеткости као и културно-историјских споменика. Трансверзале и контролне тачке је могуће обилазити у било ком смјеру и није ограничено вријеме њиховог обиласка.

Члан 13.

Према томе да ли су контролне тачке трансверзале везане једном стазом-путем или нису разликујемо :

- повезане (линијске, кружне, елипсасте, у виду осмице и др.)
- тачкасте – гдје КТ нису међусобно повезане већ их је неопходно појединачно обилазити. До њих води један или више засебних планинарских путева.

Члан 14.

Свако планинарско друштво у РС може поднијети захтјев за организовање трансверзале Комисији за трансверзале и маркирање ПСРС. Комисија ће размотрити захтјев, утврдити да ли су испуњени услови за организовање трансверзале и у писаном облику обавјестити планинарско друштво о томе да ли даје сагласност или захтјев одбија.

Члан 15.

Организатор (домаћин) трансверзале мора урадити сљедеће: трасирати, уредити и обиљежити стазу, одредити контролне тачке и снабдјети их печатима и књигама посјетилаца , штампати трансверзалне дневнике, израдити значке, скице трансверзале на карти и др.

Члан 16.

Ако трансверзала пролази преко више планина, којима управља више домаћина, мора постојати писмена сагласност свих домаћина, али и осталих институција чија надлежност се поклапа са трансверзалом (национални парк, Српске шуме, туристичке организације и др.).

У случају спора домаћина око организовања трансверзале одлуку доноси Комисија.

Члан 17.

Ако је за обилазак трансверзале потребно више дана, она се мора подијелити на етапе. Етапе требају бити прилично једнаке по тежини и времену обиласка, а максимално вријеме обиласка не би требало прелазити 8-10 часова нормалног хода. Између етапа мора се обезбједити преноћиште (у пл.објектима, хотелу, кампу и сл.)

Члан 18.

Обиљежавање и уређење трансверзала врши се на начин као и осталих планинарских путева. Поред основне маркације, поједине трансверзале могу имати и додатну маркацију у виду слова испод маркацијског знака. Величина слова је од 8-10 цм и од маркације је одвојено 2 цм.

Као додатна маркација могу бити и два слова, ријетко три. Додатна маркација се ставља само испод округлог, основног маркацијског знака, а не ставља се испод црта, стрелица и сл.

Члан 19.

Трансверзала има одређени број контролних тачака. То су оне тачке чији се обилазак пропагира. На контролним тачкама се обезбиједе печати којима се овјерава да је планинар –обилазник посјетио ту контролну тачку. Печати се чувају у кутијама или на други начин о чему посјетилац мора бити јасно обавјештен (код кога се печати налазе.) Ако нема печата као доказ може послужити и фотографија са те КТ.Поред имена на КТ мора бити написана и надморска висина

У књигу посјетилаца на КТ уписују се подаци о посјетиоцу, и то:

име и презиме, адреса, година рођења, подаци о матичној планинарској организацији, вријеме обиласка КТ и др.

Члан 20.

Оснивач трансверзале мора издати дневник који уз назив трансверзале и јасних правила о обиласку мора садржати: називе контролних тачака, мјеста за уписивање датума обиласка контролних тачака и простор предвиђен за печате или лијеpledње фотографија. Дневник мора садржати и мјесто за личне податке обилазника: Име и презиме, адресу те податке о организатору-домаћину трансверзале и адресу на коју обилазници требају слати дневнике на овјеру. Препоручујемо да трансверзални дневници буду формата 10 x 15 цм.

Члан 21.

О издатим дневницима и значама обилазницима трансверзале организатор-домаћин води евиденцију у дневнику трансверзале. Подаци се у Дневник трансверзале уносе на основу дневника обилазника као и књига посјетилаца КТ.

Члан 22.

Комисија за трансверзале и путеве ПСРС води јединствени регистар свих трансверзала у РС.

Члан 23.

Планинарска друштва која одржавају већ постојеће трансверзале о свим значајнијим промјенама стазе, укидање постојећих или уврштавање нових контролних тачака, штампању нових дневника и др. дужни су обавијестити Комисију за маркације, трансверзале и путеве–ПСРС.

3. ОБЈЕКТИ ЗА БОРАВАК У ПЛАНИНИ

Члан 24.

Планинарски домови и куће су објекти који омогућавају дужи боравак у планини

Планинарска склоништа и биваци омогућавају краћи боравак у планини (за вријеме лоших временских прилика и непогода или ноћу)

Члан 25.

Питања планинарских домова и кућа регулишу се Правилником о категоризацији планинарских објеката ПСРС.

Члан 26.

Планинарска склоништа могу бити стална и привремена

Као стална склоништа могу се користити колибе, шумарске куће, бараке и др.

Привремена склоништа се праве по потреби и од приручног материјала.

Члан 27.

Домаћин планине, уз сагласност власника објекта се стара о њиховом уређењу и правилном кориштењу.

4. ОБЈЕКТИ ЗА СНАБДИЈЕВАЊЕ ПИТКОМ ВОДОМ

Члан 28.

Објекти воде за пиће су: извори, бунари, цистерне и водовод.

Члан 29.

Извор се сматра уређеним, ако се из њега у свако доба може добити здрава вода за пиће.

Извор се уређује изградњом чесме. Најбоље су чесме од тврдог материјала (камена, бетона)

Извор се може уредити и као привремена чесма. За изградњу такве чесме потребно је точило, комад пластичне фолије и камен.

Као точило може послужити дрвени жлијев у облику латиничног слова "В" или метална или пластична цијев одговарајуће дужине.

Чесма се прави тако што прво поставимо точило које на једном крају прима сву воду која извире. Најбоље је за точило употребити глину којом се зачепе све рупе кроз које вода неплански одлази и вода усмјери ка точилу. На другом крају вода треба да има пад најмање 20 цм.

Извор треба прекрити најбоље каменом, који дозвољава несметани проток воде, преко камена пластична фолија, а онда земља.

Члан 30.

Бунар се сматра уређеним, ако се из њега може узети вода за пиће

Члан 31.

У безводним планинама могу се користити цистерне за сакупљање кишнице и други слични објекти.

Члан 32.

Домаћин планине уређује односе са власником бунара или цистерне око кориштења воде.

Вода из бунара и цистерни се повремено контролише, па ако се утврди хемијска или бактериолошка неисправност обавезно се ставља табла са натписом да вода није за пиће без пречишћавања или прокухавања.

5. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 33.

У року од 30 дана од доношења ових правила, сва планинарска друштва треба да обавијесте ПСРС- Комисију за трансверзале и путеве о свим објектима на планини коју су досада уређивали и коју планину хоће да убудуће уређују.

У року од наредних 6 мјесеци ПСРС ће установити евиденцију планинарских објеката као и уређених и маркираних стаза.

У истом року ПСРС ће утврдити регистар домаћина планина.

Члан 34.

У истом року ПСРС ће прикупити податке о постојећим трансверзалама и одлучити које ће уврстити у Јединствени регистар трансверзала.